

Projecte SOM BUREO

Introducció

El projecte "SOM BUREO" és una iniciativa desenvolupada en el marc de l'escola CRA de Penyagolosa, que té com a objectiu principal la posada en valor de la música i les danses tradicionals valencianes entre els alumnes d'infantil i primària. Amb una metodologia interdisciplinària i un enfocament pràctic, el projecte vol reforçar la identitat cultural de l'alumnat a través de l'aprenentatge actiu i la participació en propostes lúdiques i de relació que estan vives a les nostres comarques del CRA: l'Alcalatén i l'Alt Maestrat.

A més, el projecte fomenta la connexió intergeneracional i la participació de la comunitat educativa, comptant amb el recolzament actiu dels membres de les Rondalles de Vistabella, de Xodos i d'Atzeneta, així com dels grups de ball i danses d'Atzeneta i de les Useres.

Aquest recolzament no només enriqueix l'experiència educativa, sinó que també garanteix la continuïtat i la transmissió de les tradicions culturals valencianes, involucrant els alumnes en la vida cultural de les seues localitats.

Objectius del projecte

Els objectius generals del projecte 'SOM BUREO' són:

- Fomentar la comprensió i apreciació de la música i danses tradicionals valencianes.
- Desenvolupar habilitats físiques i artístiques a través de la pràctica de danses tradicionals.
- Promoure la participació activa i la convivència entre els alumnes mitjançant activitats col·lectives com el Bureo.

Objectius específics:

- Conèixer els instruments tradicionals valencians i aprendre a tocar ritmes bàsics.
- Practicar i aprendre les danses tradicionals com la Jota, la Seguidilla i el Fandango, típiques de l'Alcalatén i el Maestrat de Castelló.
- Integrar els aprenentatges musicals i culturals en un projecte interdisciplinari que culmina amb la realització d'un Bureo intergeneracional obert a tota la comunitat educativa i els veïns.

Descripció dels aularis i l'alumnat: 3 aularis per a 5 pobles.

El CRA de Penyagolosa està format per tres aularis: Vistabella, Atzeneta i les Useres. Cobreixen el nivell d'infantil i primària, amb un total de 150 alumnes. A més, els aularis serveixen a cinc pobles, ja que també acullen l'alumnat de Xodos i Benafigos, que no tenen aulari propi.

Continguts didàctics

Els continguts didàctics del projecte estan organitzats en les següents àrees temàtiques:

1. Música Tradicional i Danses:

- **Introducció a la música tradicional valenciana:** Estudi dels gèneres musicals populars com la Jota, la Seguidilla i el Fandango.
- **Coneixement i pràctica d'instruments tradicionals:** Aprenentatge dels instruments que trobem en una Rondalla com la bandúrria, llaüt, guitarró, guitarra, postisses, canyeta, rascadoret, i pandereta.
- **Creació d'instruments de percussió:** Elaboració artesanal d'una castanyeta de canya com a part de l'assignatura de plàstica.
- **Pràctica i revisió del ball de la Jota i altres danses tradicionals:** Sessions pràctiques per perfeccionar els passos i moviments característics d'aquestes danses.
- **Aprenentatge i pràctica del 'Cant de la Jota':** Treball en la vocalització, entonació i interpretació de les lletres tradicionals.

2. Educació Física:

- **Preparació i assaig del ball de la Jota:** Sessions d'entrenament específic per dominar els passos de la Jota.
- **Realització de balls tradicionals en activitats físiques:** Execució de balls tradicionals complets, com el ball del canó i el ball en rogle (la carraspera), en les classes d'educació física.

3. Llenguatge:

- **Exploració de la rima i mètrica de les lletres de jota:** Estudi de les estructures poètiques de les jotes i creació de lletres originals per part de cada aula.
- **Anàlisi crític:** anàlisi de lletres de cançons tradicionals, contingut i representació de valors. Valors que han canviat: la família, els drets de les dones, els oficis, la relació en la natura...
- **Temàtica de les lletres:** L'únic límit és el respecte..

4. Convivència i Activitats Grupals:

- **Pràctica conjunta de música i ball:** Assajos col·lectius que combinen els aprenentatges musicals i coreogràfics.
- **Organització d'un Bureo per aules:** Celebració d'un Bureo al final de curs, on els alumnes participen de l'experiència de formar part d'un bureo on cantaran les seues jotes.
- **Participació en una 'trobad de rondalles':** Esdeveniment que reuneix diverses rondalles locals per promoure la música.
- **Convivència i cloenda del curs amb un Bureo a Atzeneta:** Activitats de final de curs que inclouen música, dansa i la celebració conjunta.

5. Pràctiques Musicals Específiques:

- **Treball d'acords bàsics en guitarró (o ukelele):** Aprenentatge dels acords de C i G per a integrar els alumnes en la rondalla escolar.
- **Ús d'instruments de percussió i altres instruments tradicionals:** Incorporació d'aquests instruments a les sessions de música per a enriquir l'experiència d'aprenentatge.

Cronograma del projecte

El projecte es desenvolupa al llarg dels tres trimestres escolars amb un total de 18 sessions:

6 sessions a cada trimestre, amb les següents dates clau:

1r TRIMESTRE (13 de novembre - 1 de desembre):

- Introducció al Bureo i la música tradicional.
- Pràctica inicial de la Jota i coneixement dels instruments.

2n TRIMESTRE (4 - 15 de març):

- Repàs de les pràctiques anteriors i aprofundiment en el ball de plaça.

3r TRIMESTRE (27 de maig - 7 de juny):

- Preparació final del Bureo amb la pràctica completa de música, ball i cant.

Activitats i metodologia

Les activitats estan organitzades en sessions setmanals que combinen la teoria amb la pràctica. La metodologia emprada és activa i participativa, amb els alumnes com a protagonistes del seu aprenentatge. A continuació, es descriuen les activitats clau realitzades en cada sessió:

1r TRIMESTRE (13 de novembre - 1 de desembre):

1. Sessió 1 (Projecte Interdisciplinari):

- Explicació del que és un Bureo (PowerPoint).
- Visionat de vídeos i fotos dels instruments.
- Lectura i coneixement de la lletra de la Jota (Jota de Les Useres, Benafigos, i Vistabella).

2. Sessió 2 (Música):

- Coneixement dels instruments tradicionals (bandúrria, llaüt, guitarró, guitarra, postisses, canyeta, rascadoret, pandereta).
- Toc de ritmes simples.
- Invitació d'una persona experta per fer una demostració.

3. Sessió 3 (Tutoria):

- Pràctica del cant de les tres jotes (materials disponibles al Drive).

4. **Sessió 4 (Educació Física):**
 - Preparació del ball de la Jota.
 - Assignació de responsables per a les diferents localitats.
5. **Sessió 5 (Projecte Interdisciplinari):**
 - Repàs del ball i el cant.
6. **Sessió 6 (Projecte Interdisciplinari):**
 - Invitació a músics de la rondalla i pràctica conjunta.

2n TRIMESTRE (4 - 15 de març):

1. **Sessió 1 (Projecte Interdisciplinari):**
 - Contacte inicial amb els instruments.
 - Repàs dels passos de les jotes.
2. **Sessió 2 (Música i Plàstica):**
 - Repàs i pràctica dels instruments.
 - Creació i decoració de la castanyeta de canya
 - Preparació de l'acompanyament musical per als balls.
3. **Sessió 3 (Tutoria):**
 - Aprenentatge de la rima i l'estructura de la poesia en les lletres de jota.
 - Revisar les temàtiques tradicionals de les lletres de les jotes.
 - Cada aula crea la seua jota.
 - Pràctica avançada del cant de la Jota.
 - Revisió dels audios al Drive.
4. **Sessió 4 (Educació Física):**
 - Pràctica dels balls de plaça.
5. **Sessió 5 (Projecte Interdisciplinari):**
 - Repàs del ball de la Jota.
6. **Sessió 6 (Projecte Interdisciplinari):**
 - Practicar conjuntament amb la rondalla i revisar el progrés.

3r TRIMESTRE (27 de maig - 7 de juny):

1. **Sessió 1 (Música):**
 - Repàs dels instruments.
 - Pràctica del "Cant de la Jota".
2. **Sessió 2 (Projecte Interdisciplinari):**
 - Practicar conjuntament la música i el ball.
3. **Sessió 3 (Educació Física):**
 - Preparació del "Ball de Canó" i "Ball en rogle (la carraspera)".
4. **Sessió 4 (Projecte Interdisciplinari):**
 - Pràctica amb instruments i assajos finals.
5. **Sessió 5 (Projecte Interdisciplinari):**
 - Trobada de rondalles i pràctica final amb els grups de ball.

6. Sessió 6 (Projecte Interdisciplinari):

- Preparació i execució del Bureo final.

Materials i Recursos

Els materials necessaris per a la realització del projecte 'SOM BUREO' inclouen:

- Instruments tradicionals: bandúrria, llaüt, guitarró, guitarra, postisses, canyeta, rascaoret, pandereta.
- Recursos audiovisuals: vídeos educatius, presentacions PowerPoint.
- Espais: aules d'educació física per a la pràctica de danses, aula de música equipada amb instruments.
- Altres materials: còpies de la lletra de les jotes, vestimenta tradicional (opcional).

Avaluació

L'avaluació del projecte es va realitzar de manera contínua durant tot el procés, valorant la participació, l'interès, i els avanços dels alumnes en les diferents activitats. Els mestres van utilitzar l'observació directa, així com registres de pràctica i assajos, per avaluar el progrés en l'aprenentatge de la música, el ball i el cant. A més, l'activitat final del Bureo va servir com a avaluació pràctica global.

El projecte està coordinat per una Comissió, formada per 5 mestres que representen els 3 aularis, que són els que organitzen el calendari d'activitats per a la resta de mestres.

La comissió s'encarrega de dissenyar, coordinar i explicar quines activitats fer i com fer-les, generant materials com ara vídeos explicatius i fent recerca en cada poble sobre el món de la jota.

Cada trimestre la comissió fa avaluació del procés per revisar què millorar i com avançar.

L'avaluació final es va fer en sessió de claustre a final de curs i va ser molt positiva, de tal manera que es va decidir donar-li continuïtat el pròxim curs 2024-2025.

Conclusions i recomanacions

El projecte 'SOM BUREO' ha resultat ser una experiència enriquidora tant per als alumnes com per als mestres. Ha promogut el coneixement i l'apreciació de la cultura tradicional valenciana -en concret, la música i el ball propi de la zona- i ha afavorit la convivència entre els diferents aularis del CRA de Penyagolosa.

De cara a futures edicions, es recomana continuar amb aquest tipus de projectes per reforçar la identitat cultural i oferir als alumnes una formació integral que combine l'aprenentatge acadèmic amb activitats lúdiques i culturals.

Destaquem la implicació de les persones dels pobles i famílies de l'alumnat, integrants de les Rondalles de Penyagolosa que van visitar tots els aularis, i els grups de ball de les Useres i Atzeneta.